

ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА РЕЛИГИОЗНИТЕ СВОБОДИ ПО СТРАНИ ЗА 2016 Г. – БЪЛГАРИЯ

Резюме

Конституцията гарантира свобода на религията и на съвестта. Законът изисква регистрация на религиозните групи, за да имат достъп до определени социални придобивки, включително да получават държавно финансиране, да поддържат свои училища и болници, както и да бъдат освобождавани от имотен данък. По Конституция, Източното православие е „традиционно вероизповедание“ в държавата, а законът освобождава Българската православна църква от изискването за регистрация. През септември Народното събрание прие закон, ограничаващ носенето на закриващи лицето дрехи на обществени места. През юли Върховният касационен съд отмени осъдителна присъда на мюсюлмански водач, обвинен в разпространение на салафитски ислям и омраза към други религиозни групи. През февруари Пазарджишкият окръжен съд заведе дело срещу 14 роми-мюсюлмани за пропагандиране на антидемократична идеология, подбуждане към война и подпомагане на чуждестранни бойци.

Малцинствени религиозни групи, сред които членове на Свидетелите на Йехова, Църквата на Исус Христос на светиите от последните дни (мормони) и мюсюлмани, сигнализираха за случаи на тормоз и враждебна реторика от страна на представители на политически партии и заявяваха, че държавата не е потърсила съдебна отговорност за нападения на религиозна основа срещу техни членове. Училища забраняваха носенето на религиозни символи, включително на забрадка и кръстчета, като отделни местни власти продължаваха да отхвърлят молби за строеж на нови джамии или за ремонт на съществуващи такива. Върховният касационен съд спря искове за реституция на имоти, заведени от мюсюлманската общност, до изясняване дали тя наистина е законният наследник на конфискуваните имоти. Малцинствени групи съобщаваха за дискриминация и предубеденост от страна на местните власти в определени общини.

Мормони и Свидетели на Йехова сигнализираха за физически нападения и психически тормоз спрямо членове на техните общности. Еврейски организации изразяваха загриженост относно прояви на реч на омраза и чествания на дейци от времето на Втората световна война, свързани с нацизма. Мюсюлмани, евреи и Свидетели на Йехова сигнализираха за случаи на вандализъм срещу молитвените им домове.

Посолството на САЩ редовно обсъждаше с официални представители на правителството случаите на дискриминация и строежа на нови места за богослужение, а с Министерството на външните работи – нарушения на

свободата на вероизповеданията. Помощник-държавният секретар по европейските и евразийските въпроси и посланикът обсъждаха религиозни теми с министъра на външните работи Даниел Митов. Посланикът се среща на два пъти с кмета на София Йорданка Фандъкова, за да обсъдят проблеми с религиозната толерантност, включително за да протестира срещу марша в почит на пронацистки политик от епохата на Втората световна война. Освен това посолството излезе с изявление, приканващо хората да разобличават гласно случаите на нетолерантност след марша. В писмо до един вестник Посланикът изрази разочарованието си от поместените в него еврейски карикатури, след което главният редактор изпрати извинение. На свои срещи с религиозни групи и лидери посланикът и управляващият посолството призоваваха за толерантност. Официални представители на посолството обсъждаха с малцинствени религиозни групи, по-конкретно с еврейските, мюсюлманските, мормонските общности и Свидетелите на Йехова, тяхната загриженост по отношение на религиозните свободи.

Раздел I. Демография на вероизповеданията

По оценка на правителството на САЩ, населението на страната е 7.1 милиона (приблизителни данни към юли 2016 г.). Според преброяването от 2011 г., 76% от населението се определят като източноправославни християни, повечето от които принадлежащи към Българската православна църква. Според същото преброяване, мюсюлмани – втората по численост религиозна група – са приблизително 10% от населението, следвани от протестанти (1.1%) и католици (0.8%). Православни християни от Арменската апостолическа православна църква (ААПЦ), евреи, мормони, Свидетели на Йехова, кришнаисти и други заедно съставляват 0.2% от населението, докато 4.8% от допитаните са отговорили, че нямат религия, а 7.1% не са посочили такава, според преброяването.

Някои религиозни малцинства са концентрирани по географски признак. Много мюсюлмани, включително етнически турци, роми и помаци (потомци на български славяни, приели исляма по време на отоманското владичество) населяват Родопите по протежение на южната граница с Гърция и Турция. Етнически турци и роми-мюсюлмани живеят на големи общности и в Североизточна България и по Черноморието. Известен брой роми, приели наскоро исляма, живеят в градове в централните части на страната – такива като Пловдив и Пазарджик. Според преброяването, близо 40% от католиците живеят в и около Пловдив. Преобладаващо, неголямата еврейска общност живее в София, Пловдив и по Черноморието. Протестантите са разпръснати навсякъде, но много роми са протестанти, така че протестантите са по-многобройни в

области със значително ромско население. Близко 80% от градското население и 62% от населението на селските райони се определя като православно. Приблизително 25% от населението в селските райони се определят като мюсюлмани, сравнено с 4% от населението в градовете.

Раздел II. Състояние на спазването на религиозните свободи от държавата

Правна рамка

Конституцията провъзгласява като неприкосновени свободата на съвестта и на избора на религия или атеизъм; забранява дискриминацията по религиозен признак и повелява, че държавата е длъжна да подпомага поддържането на религиозна толерантност и взаимното зачитане между вярващите от различни вероизповедания, както и между вярващи и невярващи. В нея се казва, че не може да има ограничения пред упражняването на която и да било религия, както и че религиозните вярвания, институции и общности не бива да се използват за политически цели. Конституцията ограничава свободата на вероизповедание дотолкова, доколкото неговото упражняване не може да бъде във вреда на националната сигурност, обществения ред, здравето и морала, както и в ущърб на правата и свободите на околните. Тя постановява също така, че никой не може да бъде освобождаван от задълженията, вменени му от Конституцията или закона, на основание на религиозните си или други убеждения. Конституцията разграничава също така религиозните институции от държавата, като забранява формирането на политически партии по религиозен признак, както и на организации, подстрекаващи към религиозни вражди. Законът не допуска каквито и да било привилегии на основание на религиозна принадлежност.

Конституцията посочва Източното православие като традиционна религия в страната. Законът конституира Българската православна църква като правен субект, като я освобождава от задължението за съдебна регистрация, каквато е задължителна за всички останали религиозни групи, желаещи да придобият статут на юридическо лице.

Наказателният кодекс предвижда до три години лишаване от свобода за участие в нападения срещу отделни лица или групи по причина на религиозната им принадлежност. Подстрекателите и водачите на такова нападение могат да получат присъда лишаване от свобода до шест години. Лишаващите определени лица от възможност да изповядват своята вяра или да извършват религиозните си ритуали и богослужения, или принуждаващите други лица да участват в религиозни ритуали и богослужения, могат да бъдат осъдени на лишаване от свобода до една година. Нарушаването на свободата на дадено лице или група да придобие или упражнява религиозно убеждение се наказва с глоба от 100 до

300 лева. Ако нарушението е извършено от юридическо лице, глобата може да бъде в размер между 500 и 5000 лева.

За да бъдат признати на национално равнище, законът изисква от вероизповеданията, с изключение на Българската православна църква, регистрация в Софийския градски съд. Заявките за регистрация трябва да включват: наименование и официален адрес на вероизповеданието; описание на неговите религиозни убеждения и богослужение; организационна структура и структурни звена; ред на управление, органи и мандатност; списък на официалните представители и реда на тяхното избиране; реда за свикване на събрания и взимане на решения; както и информацията относно финансите и имуществото му и реда за неговото прекратяване и обявяване в ликвидация. По искане на съда, Дирекция „Вероизповедания“ към Министерския съвет предоставя експертно становище по регистрацията. Подалите заявка за регистрация имат право да обжалват отказа на такава пред Софийския апелативен съд. Законът не изисква официална регистрация на местни клонове на регистрирани вероизповедания, а само подаване на уведомление до местните власти за националната регистрация на тяхната група. Освен Българската православна църква, в България има 156 регистрирани вероизповедания.

Законът изисква държавата да предоставя финансиране на всички регистрирани вероизповедания, макар да няма законово изискване относно разпределението на бюджетните средства между отделните групи. Регистрираните вероизповедания имат право да осъществяват богослужение, да притежават активи като молитвени домове и гробища, да предоставят здравни, социални и образователни услуги и да участват в търговски предприятия. Нерегистрираните вероизповедания могат да упражняват свободно религията си, но не ползват привилегиите, дадени на регистрираните групи, като достъп до държавно финансиране или правото да притежават имущество, да откриват финансови сметки на свое име, да поддържат училища и болници, да бъдат освобождавани от имотен данък и да продават стоки с религиозен характер.

През септември Народното събрание прие закон, ограничаващ носенето на закриващи лицето елементи на облеклото на обществени места. Законът, придобил гражданственост като „забрана на бурките“, предвижда глоба от 200 лева при първо нарушение и 1500 лева при последващи нарушения. През април и май общинските съвети на Пазарджик, Стара Загора, Сливен и Бургас бяха приели местни наредби, налагащи подобни ограничения, които бяха заменени с националния закон, приет през септември.

Законът позволява на регистрирани вероизповедания да публикуват, внасят и разпространяват религиозни медии, но не и на нерегистрираните. Законът не

ограничава религиозната пропаганда с цел привличане на нови последователи от регистрирани и нерегистрирани групи. Някои общински наредби обаче изискват местни разрешителни за разпространение на религиозна литература на обществени места, а в някои общини има приети местни наредби за ограничаване на религиозната пропаганда.

По закон всички държавни и общински училища на всички равнища имат право, но не и задължение, да преподават историческите, философски и културни аспекти на религията и да запознават учениците с нравствените ценности на различни религиозни групи като част от основното учебно съдържание. Всяко училище има право да преподава което и да било регистрирано вероизповедание като част от свободно избираемото учебно съдържание по желание на минимум 13 ученика и при наличност на учебници и преподаватели. Министерството на образованието и науката одобрява и предоставя учебници за тези специални курсове по религия. Ако дадено държавно или общинско училище не е в състояние да заплаща на преподавател по религия, то може да приема спонсорство от частен дарител или да ползва учител от регистрирано вероизповедание. Законът допуска също регистрирани вероизповедания да откриват училища и университети. Образованието в училищата, поддържани от религиозни групи, трябва да отговаря на държавните стандарти за светско образование.

Комисията за защита от дискриминация е независим държавен орган, натоварен с превенцията и защитата срещу дискриминация, включително религиозна, и осигуряването на равни възможности. Тя функционира като граждански съд, който се произнася по жалби за дискриминация. Ако комисията реши да поеме даден случай, тя го възлага на състав от експерти, след което го разглежда на открито заседание. При установяване наличие на дискриминация, комисията може да налага глоби в размер от 250 до 2000 лева. При повторно нарушение комисията може да удвои размера на глобата. Районните съдилища също могат да гледат и да се произнасят по граждански дела за дискриминация по религиозен признак.

Със закон е създадена институцията на независим омбудсман, служещ като обществен застъпник на граждани, които смятат, че държавните или общинските власти, или доставчици на обществени услуги са нарушили с действие или бездействие техните права и свободи. Омбудсманът може да изисква информация от властите, да действа като посредник при разрешаване на спорове, да прави предложения за прекратяване на налични практики, да сезира прокуратурата и да иска от Конституционния съд отмяна на правни разпоредби, които счита за противоконституционни.

Наказателният кодекс предвижда до три години лишаване от свобода за формиране на „политическа организация на религиозна основа“ или използване на църква или религия за разпространение на пропаганда срещу властта на държавата и нейните дейности; до три години лишаване от свобода и глоба от 5000 лева за разпространение на „фашистка и друга антидемократична идеология“ или за призоваване към насилствена смяна на общественото и държавно устройство. Освен това предвижда до четири години лишаване от свобода и глоба от 5000 до 10000 лева за пропагандиране на омраза на религиозна основа чрез средства за масова информация и електронни информационни системи и до три години лишаване от свобода и глоба от 3000 до 10000 лева за оскверняване на религиозни обекти, включително разрушаване или повреждане на религиозни сгради, молитвени места, символи или надгробни камъни.

През април Народното събрание прие изменения в закона, конкретно посочващи чуждестранни членове на вероизповедания като категория лица, отговарящи на условията за получаване право на дългосрочно пребиваване, с което се улесни богослужението в страната от чуждестранни религиозни дейци.

България е страна по Международния пакт за граждански и политически права.

Практики на държавата

Върховният касационен съд отмени осъдителна присъда и постанови преразглеждане на делото срещу един мюсюлмански духовен водач, като анулира административните санкции срещу 12 други мюсюлмани, обвинени в разпространение на салафитски ислям и омраза към други религиозни групи. Пазарджишкият окръжен съд започна съдебно производство срещу 14 роми-мюсюлмани по обвинения в пропагандиране на антидемократична идеология, подбудителство към война и подпомагане на ИДИЛ. Свидетелите на Йехова и други малцинствени религиозни групи продължаваха да твърдят, че местните власти в определени общини ги дискриминират въпреки статута им на национално регистрирано вероизповедание. Училища забраняваха носенето на религиозни символи, включително забрадки и кръстчета, а местни органи на властта продължаваха да отхвърлят молби за строеж на нови религиозни сгради и ремонт на съществуващи такива. Организацията на евреите в България „Шалом“ изрази загриженост относно прояви на реч на омразата и затова, че според тях държавата проявява пасивност при справянето с такива прояви. Народното събрание прие на първо четене законови поправки, криминализиращи „радикалния ислям“, но до края на годината въпросните поправки още не бяха превърнати в закон. В парламента бяха внесени също пет законопроекта, засягащи дейността на религиозни групи, които предизвикаха

съществени спорове. През септември Столична община стана съинициатор на Празника на религиите, имащ за цел да насърчи религиозната толерантност.

През юли Върховният касационен съд отмени осъдителната присъда срещу Ахмед Муса за проповядване на салафитски ислям, определен от по-долната инстанция като „антидемократична идеология“. Съдът също така отмени осъдителните присъди и административните наказания, наложени на други 12 мюсюлмани по същите обвинения. В решението си Върховният съд постанови, че по-долната инстанция не е определила кои черти на салафизма определят неговото антидемократично естество, като вместо това се е концентрирала върху различията в ритуала между него и „традиционния“ ислям в страната. Върховният касационен съд разпореди на Пловдивския апелативен съд да преразгледа делото срещу Муса и останалите 12 обвиняеми. Към края на годината, производството продължаваше.

През февруари Пазарджишкият окръжен съд стартира изслушванията по делото срещу 14 роми-мюсюлмани, сред които и Ахмед Муса, по обвинения в оказване на подкрепа за ИДИЛ, подпомагане на чужди бойци и пропагандиране на антидемократична идеология и подбуждателство към война. Към края на годината производството продължаваше и Муса оставаше задържан под стража; други 12 бяха под домашен арест, а четиринадесетият обвиняем бе освободен с мярка подписка.

На 23 юни комисия на Народното събрание направи първа стъпка към приемането на поправки в Наказателния кодекс, криминализиращи „радикалния ислям“. Според проектозакона под проповядване на радикален ислям се разбира призоваването към създаване на халифат, налагането на закона на шериата и принуждаването на други лица да спазват религиозни принципи и норми. При осъдителна присъда съдът ще постановява лишаване от свобода до три години или ще налага глоба до 5000 лева. Теолози и неправителствени организации (НПО) коментираха с аргумента, че доказването на престъпния характер на „радикалния ислям“ би било практически невъзможно, а наказването му на практика ще ограничи религиозната свобода. Главното мюфтийство полагаше усилия да посочи разликата между исляма и религиозните екстремисти, по-конкретно ИДИЛ. До края на годината Народното събрание още не бе гласувало окончателно измененията.

Свидетелите на Йехова сигнализираха, че две националистически политически партии – Националният фронт за спасение на България (НФСБ) и Вътрешната македонска революционна организация (ВМРО), които заедно съставляват политическия алианс Патриотичен фронт в Народното събрание, продължават да водят кампания срещу тях. Според Свидетелите на Йехова през март около

10 поддръжници на ВМРО са нахлули на сбирка на Свидетелите в Петрич, многократно прекъсвали богослужението, извършвали психически тормоз срещу присъстващите и отказвали да си тръгнат. Свидетели на Йехова съобщиха, че са били обект на тормоз, обиди и смъртни заплахи в продължение на дни, след като местните медии отразили инцидента.

През годината в няколко отделни случая местните власти в Пазарджик наложиха на 11 жени от ромски произход глоби от по 300 лева за носене на бурки в нарушение на наредбата, забраняваща носенето на покриващи лицето дрехи, приета от общинския съвет през май. Към края на годината полицията не бе наложила никакви глоби по силата на националния закон, приет през септември.

Висшият мюсюлмански духовен съвет определи закона, забраняващ носенето на покриващи лицата елементи от облеклото на обществени места, като акт на „ислямофобия“, „обиждащ религиозните права и чувствата на мюсюлманите“ и инкриминиращ утвърдена ислямска традиция. Неправителствената организация Български хелзинкски комитет заяви, че законът нарушава Конституцията, и прикани националния омбудсман да сезира Конституционния съд, за да поиска неговата отмяна. До края на годината омбудсманът не бе излязъл с реакция.

Правителството разрешаваше носенето на религиозни атрибути за покриване на главата на официални снимки за национални лични документи, стига да се виждат и двете уши и 1 сантиметър от косата. Комисията за защита от дискриминация и повечето училища тълкуваха закона, отнемащ привилегиите по религиозен признак, като забраняващ показването на „всякакви религиозни символи“ – включително забрадки и кръстчета – в държавните и общински училища.

Към края на годината в Народното събрание бяха внесени пет законопроекта, които биха забранили на небългарски граждани да участват в ръководството и текущото управление на религиозни организации, както и да проповядват и извършват религиозна пропаганда, и биха наложили и други ограничения върху дейността на религиозни групи. Един независим народен представител, Българската социалистическа партия и националистическата партия Атака бяха внесли по една такава поправка, а Патриотичният фронт – другите две. Измененията предвиждаха задължително използване на български език за религиозни цели, допускат едновременното използване и на чужд език „при определени ритуали“. Те ограничаваха и религиозната дейност на лица, които не са получили теологическото си образование в страната, като изискваха от вероизповеданията да отчитат своето финансиране и дарители. Националният съвет на религиозните общности (НПО, насърчаващо религиозна толерантност)

протестира, заявявайки, че поправките ще представляват нарушение на религиозните свободи и опит за поставяне на вероизповеданията под контрола на правителството. Патриотичният фронт заяви, че намерението е било да се премахне възможността чуждестранни лица да злоупотребяват с вярата за политически цели, като поправките целят да защитят националната сигурност, предотвратявайки опитите на Турция да се меси във вътрешните религиозни дела на страната. Георги Кадиев от партията „Нормална държава“ заяви, че целта на поправките е да се въведе отчетност за регистрираните религиозни групи, така че властите да осигуряват защитата на националната сигурност и да предотвратяват ислямския и всякакъв друг религиозен радикализъм. Мюсюлманите, Шалом и много НПО заявиха, че макар заявената цел да е защита на националната сигурност, проектоизмененията в закона ще нарушат основни човешки права и религиозната свобода, засягайки почти всички вероизповедания в страната.

Малцинствени религиозни групи продължаваха да съобщават за дискриминация и предразсъдъци от страна на местните власти в определени общини. Поне 27 общини, сред които окръжни центрове като Бургас, Кюстендил, Стара Загора, Силистра, Враца, Шумен, Разград, Хасково, Плевен и Варна, публикуваха на сайтовете си наредби, забраняващи религиозната пропаганда „от врата на врата“ и разпространението на религиозна литература.

Според Свидетелите на Йехова много общини имат наредби, ограничаващи тяхната религиозна дейност, включително и такива, които не ги допускат да изразяват публично религиозните си убеждения, да извършват „религиозна агитация по градските улици“ чрез раздаване на безплатни печатни материали, и забраняват „религиозната пропаганда“ по домовете на гражданите. Те цитираха множество случаи, в които полицията е глобявала, заплашвала или съставяла актове на техни членове за нарушаване на тези наредби. Така например на 19 май в Бургас двама полицаи се приближили до двама Свидетели на Йехова и им казали, че предлагането и разпространението на религиозна литература е противозаконно. Полицаяте иззели книгите им и им наложили глоба. В някои случаи Свидетелите обжалвали глобите. Свидетелите на Йехова обвиниха политическите партии ВМРО и НФСБ, че се опитват да ги забранят, използват медиите, за да ги оклеветяват, и насърчават приемането на наредби, които да им забраняват извършването на религиозна пропаганда.

Въпреки протестните писма на Дирекция „Вероизповедания“ и на Омбудсмана срещу наложените от общините ограничения на религиозната дейност, само областният управител на Силистра поиска от Административния съд на Силистра да отмени наредбата. Осем общини прилагаха наредбите и налагаха глоби. Свидетели на Йехова обжалваха наредбите пред административните

съдилища в Кюстендил и Бургас. Съдилищата се произнесоха, че наредбите нарушават конституцията на страната и ги обявиха за недействителни. До края на годината и двете общини бяха в процедура по обжалване на решенията пред Върховния административен съд.

През януари Върховният касационен съд се произнесе, че мюсюлманското вероизповедание, поискало съдът да постанови, че е законен правоприемник на имотите на мюсюлманските религиозни общности от 40-те години на миналия век, експроприирани от комунистическото правителство, не е спазило законно установения ред за внасяне на съответния иск. Делото бе върнато за повторно разглеждане от Софийския градски съд. До постигане на решение по въпроса, производството по всички реституционни претенции на Главното мюфтийство остават без последствия.

Мюсюлмани се оплакваха от липса на съдействие от страна на властите по реставрацията и поддръжката на исторически джамии като Макбул Ибрахим Паша в Разград, обявени за паметници на културата от национално значение и стопанисвани от Министерството на културата. Община Гоце Делчев продължи да отказва разрешително за строеж на джамия с мотива, че парцелът е заделен за търговски център. Столична община продължи да отказва разрешението за изграждане на втора джамия в София с мотива, че молбата за разрешително за строеж не била пълна. Към края на годината все още мюсюлманската общност не бе предприела по-нататъшни действия и по двата случая.

Свидетели на Йехова заявяваха, че местните власти са отказали да издадат разрешителни за строеж или целенасочено са изменили градоустройствени планове, за да им попречат при изграждането на сгради за религиозни цели. Към края на годината местната управа на Кюстендил продължаваше да не зачита определението на Кюстендилския административен съд, с което се дават указания на общината да преодолее пречките пред издаването на разрешително за строеж на молитвен дом за Свидетелите на Йехова. През ноември 2015 г. Шуменският административен съд се произнесе в полза на обжалването, внесено от Свидетелите на Йехова срещу отказа на кмета на Шумен да издаде разрешително за строеж; към края на годината въпросната религиозна група вече строеше молитвен дом в града.

Някои регистрирани малцинствени религиозни групи, в това число мормони и Свидетели на Йехова, сигнализираха, че държавата все така не предприема съдебни мерки по минали случаи на нападения и тормоз срещу техни членове. Според тези групи някои от нападенията са осъществени от членове на националистически политически партии, по-конкретно НФСБ и ВМРО.

На 25 април, по информация на Свидетелите на Йехова, членът на партията

ВМРО и общински съветник във Враца Марин Цветков спрял на улицата двама Свидетели на Йехова и ги заплашил, че ще „унищожи тяхната секта, така че във Враца да няма повече такива като тях“. Общинският съветник получил предупреждение от полицията. Според Свидетелите на Йехова след два дни Цветков написал остро критична статия във вестника по адрес на групата.

През май депутатът Атанас Стоянов нарече Свидетелите на Йехова „опасна секта“, като заяви, че групата била забранена в множество европейски държави.

Еврейската организация „Бней Брит“ изрази загриженост относно определеното от нея като натиск от високо политическо равнище за преразглеждане на историята на Холокоста, за отричане на участието на България в депортирането на евреите от Македония и Северна Гърция в лагерите на смъртта, и за посочване на техни „спасители“, сред които имало „лица със съмнителна репутация, взели страната на техните преследвачи“.

През юни президентът Росен Плевнелиев бе домакин на годишната вечеря „ифтар“, на която покани лидерите на шестте религиозни общности, влизащи в Националния съвет на религиозните общности: Българска православна църква, мюсюлмани, протестанти, католици, ААПЦ и евреи. Съветът е подкрепяна от правителството организация с идеална цел, насочена към насърчаване на религиозната толерантност. На ифтара Плевнелиев заяви, че една нация трябва да гради единството си върху всички общности и тяхната обща кауза за мир и благоденствие.

През септември Столичната община, в партньорство с Националния съвет на религиозните общности, организира третия годишен Празник на религиите – ден на изобразителните и изпълнителски изкуства, на хепънинги и обмен на информация за всяка една от религиозните групи. Под наслов „Заедно за един по-добър свят“, събитието включваше писмено послание от кмета на София Йорданка Фандъкова, която заяви, че градът остава пример за толерантност, а присъствието на молитвени домове на пет различни религиозни деноминации в разстояние на няколко преки един от друг е доказателство, че мирното съвместно съществуване на различни религии е възможно.

Правителството продължи да признава православието, ханафитския сунитски ислям, юдаизма и католицизма за заемащи историческо място в националната култура, изрази желание да работи по-тясно с тези групи и продължи да им отпуска конкретно финансиране от държавния бюджет.

От бюджета бяха отпуснати 5 милиона лева за изграждане и поддръжка на

религиозни обекти. Държавата задели 3.76 милиона лева за Българската православна църква; 360000 лева за мюсюлманската общност; и по 50000 лева за Римокатолическата църква, за ААПЦ и за еврейската общност. Тя разпредели 80000 лева между други девет регистрирани деноминации, подали заявки за финансиране до Дирекция „Вероизповедания“. Дирекцията заяви, че целта ѝ е да направи така, че вероизповедания, които в миналото не са получавали финансиране, да получат, ако поискат такава. Освен това правителството отпусна 450000 лева за поддръжка на религиозни обекти с национално значение, 50000 лева за публикуване на религиозни книги и изследвания, и 15000 лева за Националния съвет на религиозните общности, като същевременно остави 135000 лева в резервен фонд, включително 15000 лева за актуализиране на електронния регистър и цифровата база данни на религиозните обекти в страната.

Страната е наблюдател в Международния алианс в памет на жертвите на Холокоста.

Раздел III. Състояние на зачитането на религиозните свободи от обществото

Свидетели на Йехова и мормони съобщаваха за физически нападения, тормоз и заплахи. Потребители на социални мрежи и онлайн медии публикуваха антисемитски изказвания. Според Свидетелите на Йехова медии публикуваха клеветническа информация по техен адрес. Вандали оскверняваха религиозни сгради и изписваха оскърбителни надписи.

До месец ноември мормоните бяха сигнализирали за 31 случая на физическо нападение и психически тормоз срещу мисионери в Благоевград, Бургас, Плевен, Сливен, Русе, Велико Търново, Хасково, Пловдив и София. Те твърдяха, че при нито един от тези инциденти полицията не е установила самоличността на нападателите, като допускаха, че в някои случаи полицаите може да са преценили, че инцидентите не си струва да бъдат разследвани.

На 18 септември във Велико Търново млад мъж нападна двама мормонски мисионери на улицата. Както минавали, мъжът ударил единия от мисионерите в лицето и го съборил на земята. Пострадалият имал нужда от хирургическа намеса. До края на годината полицията не бе установила самоличността на извършителя.

На 13 май мъж се приближил до мормонски мисионери в един от централните паркове на София и ги нагрубил. Когато започнали да се отдалечават, той ги настигнал и се опитал да нападне единия от тях с нож. Мисионерите успели да се измъкнат невредими. Когато се опитали да подадат сигнал в полицията за

инцидента, оттам им отвърнали, че нямало нужда от писмен сигнал, понеже няма пострадали.

Свидетели на Йехова сигнализираха за шест случая на физически нападения и заплахи в Петрич, Враца, Шумен, Елхово, Мездра и София. Според тях макар че полицията обикновено регистрира жалбите им, впоследствие прокурорите приключват делата по липса на доказателства.

На 30 юли, след като един Свидетел на Йехова поканил мъж на тяхна сбирка в градския парк на Шумен, мъжът го нападнал, като му причинил множество охлузвания и сътресение на мозъка. Първоначално съдът постави предполагаемия извършител под домашен арест, но през декември го освободи. Към края на годината властите все още разследваха инцидента и нямаше повдигнали обвинения срещу мъжа. Вестник „Всеки ден“ публикува статия за нападението, която според Свидетелите на Йехова съдържа няколко неверни и оскърбителни твърдения, включително, че Свидетелят бил бит, понеже „агитирал“ хората.

На 1 октомври мъж подгонил двама Свидетели на Йехова, които извършвали религиозна пропаганда от врата на врата в жилищен блок. Мъжът им крещял, блъскал ги надолу по стълбите, плюл ги и ги бил. След това ги последвал отвън на улицата и излял върху тях бутилка вода, като ги заплашил, че ако се върнат, ще им избие зъбите. До края на годината полицията все още не бе извършила арест.

На 31 октомври приблизително 30 души взеха участие в протест, организиран от националистическите политически партии ВМРО, НФСБ и Атака пред съда в Пазарджик преди заседание по делото срещу 14-те роми мюсюлмани, обвинени в оказване на подкрепа на ИДИЛ. Участниците заявиха, че протестът им е срещу разпространението на радикален ислям и в защита на конституционния ред.

През февруари Шалом и Бней Брит, подкрепени от Движението за права и свободи и Българската социалистическа партия, протестираха и призоваха за забрана на ежегодния марш в памет на Христо Луков, който се проведе на 13 февруари. Луков е бил лидер на пронацисткия Съюз на българските национални легиони преди и по време на Втората световна война. И този път служителите от Столична община отказаха разрешение за провеждане на марша с мотива, че застрашава обществения ред, като допуснаха само поднасяне на цветя пред паметната плоча на Луков. Въпреки забраната националистическата партия Български национален съюз организира марш с участието на няколкостотин души в центъра на София, който премина под строга полицейска охрана. Преди марша полицията задържа трима маскирани участници, носещи палки, като

впоследствие ги освободи без повдигнати обвинения.

Според Свидетелите на Йехова, медиите продължаваха редовно да представят дейността и вярванията им в изопачен вид. Те заявиха, че репортери от кабелната телевизия СКАТ ги подлага на психически тормоз, обвинява ги в престъпни деяния и приканва зрителите си всеки път, когато се натъкнат на Свидетели на Йехова, да съобщават в полицията. На 31 октомври Бургаският административен съд отхвърли жалба на ТВ СКАТ срещу решение на Комисията за защита от дискриминация, с което се налагат глоби съответно от 2000 лева на СКАТ и 1200 лева на двама журналисти за разпространение на невярна информация и правене на коментари, представляващи дискриминация срещу Свидетелите на Йехова. Свидетели на Йехова заявиха, че националните всекидневници „Труд“ и „24 часа“, както и регионалният всекидневник „Конкурент“ редовно публикуват клеветнически твърдения по техен адрес като част от трайна кампания за дискредитирането им като „опасна секта“.

Лидери на еврейската общност продължаваха да изразяват загриженост относно зачестяващи случаи на антисемитизъм в социалните медии и онлайн форумите. Според тях примери за това включват обвинения към евреите, че мразят всички хора и са врагове на държавата, че евреите са създали кризите в Близкия Изток с намерението да предизвикат бежанска вълна, която да унищожи Европа, както и изказвания като „Да смачкаме подлата еврейска сган! Хазарска чума!“ В някои случаи подобни изказвания бяха цитирани или споделяни на сайтове на водещи медии.

Свидетели на Йехова, евреи и Главното мюфтийство продължаваха да подават сигнали за инциденти с оскверняване на молитвени домове като изрисувани свастики, графити с обидно съдържание или счупени прозорци. В няколко случая вандали изрисуваха графити върху джамиите в Карлово, Плевен и Медовец. През септември вандали нарисуваха със спрей националистически символи върху фасадата на Главното мюфтийство. Свидетели на Йехова сигнализираха за вандалски деяния, включително хвърляне на камъни и чупене на прозорци на молитвените им домове в Плевен на 21 април и София на 21 април и 30 юли. До края на годината полицията не бе арестувала никого във връзка с тези инциденти.

През януари главният мюфтия Мустафа Хаджи изнесе публична лекция в Българската академия на науките, в която разгледа доктриналните проблеми в идеологията на терористичните организации. Той заяви, че оправдаването на насието, практикувано от тази идеология, е в пълно противоречие с проповядваното от Корана, а именно, да „живеем в мирно съвместно съжителство с другите, да прибъгваме до война само като защитна мярка и да

се ангажираме с междурелигиозно сътрудничество с цел изграждане и утвърждаване на общовалидните ценности на обществото.“

Раздел IV. Политика на правителството на САЩ

Официални представители на Посолството на САЩ редовно комуникираха с Дирекцията по вероизповеданията, със службата на омбудсмана, с Комисията за защита срещу дискриминация, с местната власт и правоприлагащите органи, за да обсъждат проблеми с религиозните свободи като процесите в Пазарджик, случаи на дискриминация, законодателни инициативи, както и отказа за издаване на разрешителни за строеж на нови места за богослужение.

През януари помощник-държавният секретар по европейските и евразийските въпроси и управляващият посолството обсъдиха с външния министър Митов някои религиозни въпроси, като го насърчиха да се консултира с Венецианската комисия към Съвета на Европа относно законодателството, засягащо религиозната дейност, като например петте законопроекта, внесени в Народното събрание. На няколко пъти посланикът се среща с министър Митов, а представители на посолството – със служители от Министерството на външните работи, за да призоват към подкрепа за религиозните свободи и да посочат нуждата от актуални проектозакони, които да способстват за постигане на баланс между мерките за сигурност и съображенията по отношение на религиозните свободи.

През декември посланикът се срещна с кмета на София Фандъкова, за да планират посещението на бивш неонацистки оратор и активист от Съединените щати, който да говори пред младежи от средните училища за опасностите от членуването в групи, основани на омразата, и в полза на толерантността. Като част от група загрижени посланици, посланикът се срещна с кмета на София Фандъкова, за да протестира срещу марша в памет на Христо Луков.

През февруари посолството направи изявление в отговор на марша, като насърчи хората да говорят открито срещу нетолерантността и призова за зачитане на човешкото достойнство.

Посолството поддържаше активен диалог по състоянието на религиозната свобода с лидери на мормоните, Свидетелите на Йехова, на други християнски, а също и на мюсюлманската и еврейската общност, с правозащитни групи и други активисти.

Посланикът се срещна с Патриарха на Българската православна църква, с главния мюфтия и с Шалом, за да обсъди въпроси на религиозните свободи, като нуждата от толерантност към различните религиозни общности и нуждата

от противодействие на езика на омразата. Представители на посолството се срещаха с районните мюфтии на Гоце Делчев и Разград, за да се осведомят за съответните общности, за религиозните взаимоотношения на местно ниво, за имуществени спорове и водени съдебни дела. Представители на посолството се срещаха често с лидери на еврейската общност, с представители на Главното мюфтийство, мормони, католици и Свидетели на Йехова, за да обсъждат нарушения на свободата на вероизповедание и предложени изменения в законодателството, имащи отношение към религията.

В изказването си пред сбирката на българския и турския клон на Бней Брит през октомври, в речта си на празничната вечеря Шабат през юли и при участието си в честванията на 73-а годишнина от спасяването на българските евреи през март, посланикът изрази подкрепа за религиозната толерантност.

Високопоставен представител на посолството участва в обсъждане на религиозната толерантност по време на ифтара, даден от президента Плевнелиев през юни, и на среща с игумена на Рилския манастир на Българската православна църква през март.

През септември посланикът написа писмо до главния редактор на в. „Сега“, изразявайки разочарованието си от публикуването на карикатури на евреи, възпроизвеждащи антисемитски стереотипи, и призовавайки вестника да се извини. В отговор главният редактор написа писмо, с което се извини за публикацията.